

Articuli conciliati inter purioris doctrinae novos ministros, ab anno Domini 1519 usque ad annum praesentem scilicet 1546.

<https://hdl.handle.net/1874/416812>

ARTICVLI CONCILIATI IN-

ter purioris Doctrinae novos Mi-
nistros, ab Anno domini

1519. usq; ad annum
praesentē scilicet.

1546.

M. D. XLVI.

HOMÆLOVS M. A.
rius Rhomæus pio lectori

Qualis in obscura densatis Cynthia nocte,
Nubibus, ex aliqua parte micare solet.
Qualis & in fumo crepitans scintilla coruscat.
Cantharides lumen fundere quale solent.
Talis ἀληθείας inter mendacia fulgor,
Emicat, & radijs proditur ipsa suis
Hoc tibi monstrabit liber hic, fuligine tersa,
Obscuris promens quæ latuere locis.

PVRIORIS

DOCTRINÆ SYN-

ceri Euāgelistæ, Fratribus Pon-
tificis Romani hostibus.

RATIA no-
bis & pax. Satis iam
abundeq; hactenus su-
stinuimus reprehensio-
nes, obiurgationes, ac

calumnias eorum qui sub Romani I-
doli signis militare uidentur, quasi nos
hactenus à renato Euangelio, omnia
Ecclesiæ Catholicæ sancta dogmata
conuulserimus, aut illorum aliquot non
suo loco habuerimus. Quoniam uero
ex ore inimicorum testimonia contra
nos, merito nobis præiudicare non de-

A 2 bent,

bent, prouocamus omnes pios discipulos
nostros, immo & Pontificios etiam,
ad nostras, nostrorumq; lucubrationes,
quas in profectum Ecclesiae, magna la-
bore, non uno loco, nec uno tempore
(sed omnes postq; á Papatu defecis-
mus) & nos & nostri conscripsi-
mus, euulgauimus, et ut decet pios Ec-
clesiae, ac purioris doctrinae ministros,
adhuc agnoscimus, Non enim sumus
sicut plurimi adulterantes uerbum Dei,
sed ex sinceritate, sicut ex deo, coram
deo, in Christo loquimur. Cognosci-
mus enim omni remoto scrupulo, illud
esse uerissimum Dei uerbū, quod præ-
dicamus (M. Luth. Ducibus Saxo-
niae) Censuram timentium deum neu-
tiq; horremus, quia nullo respectu ter-
reno, in hanc arenā descendimus. Enim
uero.

uero *D. Lutherus* uir dei, omnibus
seculis commemorabilis, qui ut unus ho-
stes ueritatis deicit, ita Christum sine
exemplo memoriae omnium aetatum ab
Apostolis, praclarissime explanat
(*Vu. Capito in responsione*) Sic
Zuinglius ueritatem Dei non minus
pie q̄ cordate toti Orbi praedicaunt.
(*Bulling. ad Principem Cattorum*)
Idipsū dicimus de *Ph. Melāchthone*,
qui ubiq; dextrē ac foeliciter *Euange-*
licas interpretatur literas (*Anto.*
Coruinus in Collo.) Nobis enim,
gratia dei datum & concessum est,
nosse *Scripturas*, interpretari & co-
gnoscere Christum, quod citra *Spiri-*
tum sanctum nullo modo fieri posse ne-
mo dubitat (*Luth. in Catechismo*)
Doctrinam item nostram sanctam es-

se & ueram, cuius compluribus scri-
ptis ille sanctæ memoriæ antecessor
noster, H. Zuinglius, & inculpata
uitæ, et incomparabilis eruditionis uir
Ioan. Oecolampadius (H. Bulling.
ad principem Cattorum) Causam e-
nim iustissimam tuemur, in qua non du-
bitamus quicquid subesse fraudis (H.
Zuinglius ad Rhegium) Hinc est
quod hoc nostro sæculo, quotquot sunt
bonæ conscientiæ ex animo gaudent,
hanc doctrinam puram Euangelij, sic
dono inenarrabili Dei productam fe-
liciter in lucem, & quasi diuinitus re-
natam, ut rursus sciri possit, quæ uera
uia sit consequendi æternam salutem,
quæ uera dei cognitio, & quid per
Christum acceperimus (I. Ionas E-
piscopo Argentinens) Nos certe
nullius

nullius noui dogmatis in Ecclesia uel
autores uel defensores existere uolumus
(P. Mel. Oecolampadio) Quæ
cum ita sint, confidenter Confessionem
hanc fidei, siue hos Ecclesiæ nostræ &
purioris doctrinæ Articulos, legite, re
legite, amplectimini, discite, et alios do
cete. Nō uos remorētur ab horū lectio
ne Papiſtarum sophismata, non eorun
dem conuitia, non alia nostræ scripta
quæ sub tyrannide Romani Tyranni
forsan nobis exciderunt. Hos enim
Articulos scripsimus, postq̄ iugum
intollerabile Pontificis excussimus, &
nos leui iugo Christi submisimus, postq̄
columbā, insigne sz. Spiritus sancti hu
meris Lutheri nostri inuolasse quā per
spectum habuimus, nostramq̄ de hac
re sententiam & scriptis & picturis
B 4 declaras

declarauimus, postq̄ tandē nos ueram
Sacrarū literarū intelligentiā cōsecu-
tos esse diligenter testati sumus. Non e-
rubescimus Euāgelii Christi, nihil re-
tractamus, nihil negamus, non ignoran-
tes quanta fortitudine Euangelium si-
mus professi, nec quot principes, populi,
ac Republicæ nobis fidē adhibuerint.
Satis ac plusq̄ satis est semel in Papi-
stico regno desipuisse, Renouatū Euā-
gelium constantes requirit professores,
Quis enim uel cōmuni sensu præditus fi-
dem adhiberet ei, quem certo sciret à
Papatu ad Lutheranismū, à Luthe-
ranismo ad Zuinglianismum, à Zuin-
glianis rursus uel ad Lutherum, uel ad
Papam, uel ad Anabaptistas defecis-
se. Quære peregrinum, nos tales non su-
mus. Extant Libri nostri, uiuunt multi
auditoꝝ

auditores nostri, nec desunt ex Pötifi-
cis q nobis testimonio esse possunt, quã
pie, quã diligēter, quã a cōsistētia, quã a
cōsonātia, et plane uno spiritu, de rebus
ad Religionē pertinētib. docuerim q, ac
scripserim q. Hęc igitur præfati in no-
stri defensionē, et uestrā utilitatē, mitti-
mus uos ad Articulos nostros, qui
nō ab uno homine cōsarcinati (sicut alij
Cōfessionū libelli) sed á nobis omnibus
cōscripti sunt his locis et tēporibus, quæ
abūde testari possunt nos in nullius uel
gratiam, uel fauorē, uel inuidiã illos e-
uulgasse, Amicus Plato, amicus So-
crates, Sed magis amica ueritas. Gras-
tia Domini nostri Iesu Christi cū om-
nibus uobis. Ex concilio nostro Por-
ciadiano, libero ac Germanico. Non.
Septemb. 1545.

NOMENCLATURA

eorum quorum in presenti Syno-
do sententiæ conscriptæ reci-
tatae & euulgatae sunt.

D. Martinus Lutherus

P. Melancton.

V. Rhegius

I. Brentius

A. Coruinus

H. Phenicæus

I. Kymeus

V. Obsopæus

C. Ryß.

V. Theodorus

Conf. Augustus

I. Ionas.

A. Carlostadius

H. Zuinglius

I. Oecolampad.

M. Eucerus

W. Capito

H. Bullingerus

Os. Myconius

I. Caluinus

E. Ritter

Synodus Bernen.

Articulè

ARTICVLI

FIDEI PRÆCIPVI.

Primus.

DE TRINITATIS

Mysterio.

ECCLESIAE magno Ex Con-
sensu apud nos docet, sessione
Decretum Nicenæ Synodis Augustæ
di, de unitate essentiæ diuinæ,
& de tribus personis,
uerum, & sine ulla dubita-
tione credendum esse. Vi-

delicet quod sit una essentia diuina, quæ & ap-
pellatur, et est Deus, æternus, incorporeus, im-
partibilis, immensa potentia, sapientia, boni-
tate, creator & Conseruator omnium rerum,
uisibilium, & inuisibilium, & tamen tres sunt
personæ, eiusdem essentiæ, & potentiæ, & coes-
ternæ, Pater, filius & Spiritus sanctus. Et no-
mine personæ utuntur ea significatione, qua
usi sunt in hac causa scriptores Ecclesiastici, ut
significet non partem aut qualitatem in alio,
sed quod proprie subsistit.

Damnant omnes hæreses, contra hunc artis
cultū exortas, ut Manichæos qui duo princî-
pia ponent

pia ponebant, Bonum & Malum, item Valentinianos, Arianos, Eunomianos, Mahometistas, & omnes horum similes. Damnant & Samosatrenos, ueteres & Neotericos, qui cum tantum unam personam esse contendant, de uerbo & de spiritu sancto. astute et impie rhetoricantur, quod non sunt personæ distinctæ, sed quod uerbum significet uerbum uocale, & spiritus motum in rebus creatum.

Damnamus ex sententia Zuinglianorum, et præcipue Buceri, Martinum Lutherum, qui utramque naturam in Christo confundere solent: & hoc in negotio Eucharistiæ. Vide Disputa. Bernen. Conclusio. 1.

DE PECCATO originali.

Bucerus
in Cap.
Rom. 5. **C**Redimus peccatū Originale ab Adam nobis innatum esse, & perceptum hereditario: esseque peccatum eiusmodi, ut condemnet omnes homines. Et si nobis non succurisset Dominus noster Iesus Christus sua morte & uita: necesse fuisset nos ex hoc peccato æternum mori, nec unquam peruenire in regnum Dei, & felicitatem.

Confessio
Augusta. Damnant Pelagianos, et alios qui uicium originis, negat esse peccatum, & ut extenuent gloriam

gloriam meriti & beneficiorum Christi, disputant hominem proprijs uiribus rationis, coram Deo iustificari posse.

Damnant Zuinglium qui nomen quidem peccati originis retinuit, rem uero ipsam sustulit. Est enim in illius libris (ut Bucerus scribit) ante conuentum Marpurgensem æditis, quod admittat aliquam suspensionem huius erroris.

Melanch.
in Cap.
Rom. 5.

DE INCARNATIONIS MYSTERIO.

Item docent, quod uerbum, hoc est, filius Dei assumpserit humanam naturam in utero Beatæ Mariæ uirginis, ut sint duæ naturæ, diuina & humana, in unitate personæ inseparabiliter coniunctæ, unus Christus, uere Deus, & uere homo, natus ex uirgine Maria, uere passus, Crucifixus, mortuus, & sepultus, ut reconciliaret nobis Patrem, & hostia esset non tantum pro culpa originis, sed etiam pro omnibus actualibus hominum peccatis. Idem descendit ad inferos, & uere resurrexit tertia die, deinde ascendit ad cœlos, ut sedeat ad dexteram patris, et perpetuo regnet & dominetur omnibus creaturis, sanctificet credentes in ipsum, misso in corda eorum spiritu sancto

Confessio
Augusta.

sancto, qui regat, consoletur ac uiuificet eos,
ac defendat aduersus diabolum, & uim peccati.
Idem Christus palam est rediturus, ut iudicet uiuos & mortuos &c. iuxta Symbolum
Apostolorum.

Damnatus ergo impia illa scripta Lutheri,
qui blasphemias euomit in nomen Homouision;
itē Melanchthonis scribentis Christum in Cruce
desperasse.

Damnatus Zuingliū, Oecolampadiū, et Bucerū,
qui negāt Christū ad inferos descendisse.

Damnatus eosdem, quoniam negant Christum
a mortuis rediuiuum, per clausas ianuas,
ad suos discipulos intrasse.

DE IUSTIFICATIONE.

Bucerus:

Nostra enim hæc fides est, cum natura
simus filij iræ omnes, ut quorum cum
cetera cogitatio à puero ad malum pro
pendeat: Cumq; nemo non gloria dei, hoc est
diuinæ sortis communionē destituatur, adeo,
ut renasci nos oporteat è supernis, non esse in
nostris uiribus, ut ab innata nobis prauitate
nos asseramus: nec in ullis nostris operibus, ut
uel peccatorum abolitionem, uel iustitiæ facultatem
nobis ipsi paremus. Cum igitur ex nobis

his nihil quam offendere Deum possumus, & ante gratiam nostri innouatricem, mala tantum merita habemus, ut D. Augustinus subinde prædicat: Deus ex sua ipse bonitate nobis peccata remittat, & ad iustitiam regignet necesse est. Id uero statuit Ihs quos ad uitam elegit præstare, intercedente satisfactione Domini nostri Iesu Christi &c,

Atqui Augustinum sequuntur Scolaſtici, Magister enim senten. Cuius commentarij Scholaſticiſis ſacro ſancti ſunt, fidem D. Augustini, hoc loco, ſequitur. Hinc iactatum illud in omni Schola, Hominem, primam gratiam mereri non poſſe, & ut quicquam mereatur & præuenientem, & cooperantem Dei gratiam, Vimq; certam Spiritus ſancti requiri. Etenim quod M. Sententiarum in hac re concludens, ſcripſit hominem ſemper & peccare, & non peccare poſſe, ut ſemper nos liberi conſiteamur arbitrij: id intellexit de naturali (ita ipſe ibidem loquitur) aptitudine, quam mens hominis habet ad credendum, uel diligendum: quæ tamen non niſi gratia Dei præuenia, & credit & diligit &c. Hæc M. Bucerus aduerſus Rob. Abrincen. Episcopum.

Quia uero danda eſt opera, ne quem uel uerbo offendamus, nemo grauari debet, cum uidet

uidet offendere homines, quod sancti scribunt.
Nos SOLA FIDE saluari, adijcere, uiua,
formata, per dilectionem efficaci, aut quid huius
iusmodi. Nam qui offenduntur hoc dicto, pu-
tant eos, qui illud usurpant, iustitiam in in-
anibus animi cogitationibus collocare, bono-
rum operum studio tanquam frustraneo repu-
diato. Ut igitur ne ueris quidem quisque offen-
dendus est, ita satis habebit, **VOCIBVS**
VTI SCRIPTURAE, et dicere, Iustum
fide uiuere, fide nos iustificari, et saluari, omi-
so quod tantopere offendit, **SOLA**: tum et
haec ipsa interpretari, ac dicere, Fide gigni-
tur in nobis Dei amor, hic paret studium uir-
tutum omnium, totosque perficit ac beat, nihil
pigebit. At nolim et simul sanctiss. Patres, qui
ex scripturis, suum **SOLA**, mutuati sunt, ideo
dānari. Verbis certe, dū de sensu constat, offen-
di, Christianorum non est. Hæc M. Bucerus
in Psal. 2.

Iustitia dei quid aliud fuerit, quam Legi
eius parere? Iam lex impletur dilectione
proximi: quæ ut illi nihil facit mali, ita nullo
non officiorum genere demereri studet, quæ
et uera legis opera sunt. Horum autem om-
nium operum radix fides est, qua ut Deo se
homo penitus committit et addicit, ita in eum
quo transformatur, eiusque adflatus spiritu,
Deum in omnibus refert. Et hinc est quod no-
stri iustificatio, Fidei tribuitur. Iustificamur si-
quidem

quidem, hoc est iusti, per nulla opera (quæ
bona, ipsi nondum boni, nulla prestare possu-
mus) sed per fidem reddimur. Tum autem iu-
sti sumus, cum iusta operamur, & ex iustitia
uiuimus, addicti iuxta legem, uisibus proxi-
morum. M. Buce. in cap. Ioan. 6.

Damnamus Concionatores in Saxonia *Philipp.*
Lutheranos, qui & si doceant nos fide iustifica *deuisita.*
ri, tamen nō docent quomodo ad fidem illam *Saxo.*
perueniamus, sed serè omnes doctrinam pæ-
nitentiæ (citra quam nemo quid fides sit in-
telligere potest) negligunt ac porro obmit-
tunt. Et nunc multi fidem & remissionem pec-
catorum docent, pœnitentiam nō docent. At *Philipp.*
fides nihil est sine pœnitentiâ, nisi inane som- *in Epistola*
niū: Sic enim scripsit Esaias cap. 66. Vbi ha- *lam ad Co*
bitabit Dñs: In spiritu cōtrito & humiliato. *lossen.*

DE MINISTERIO

uerbi & Sacramentorum.

VT hanc fidem consequamur, institutū
est ministerium docendi Euangelij, & *Confessio.*
porrigendi Sacramenta. Nam per uer- *Augusta.*
bum et sacramenta, tanq̄ per instrumenta do-
natur Spiritus Sanctus, qui fidem efficit, ubi &
quando uisum est Deo, in ijs qui audiunt Euā-
gelium, scilicet quod Deus nō propter nostra
merita, sed propter Christū iustificet, hos qui
credunt, se propter Christū in gratiam recipi.

B

Damas

Damnamus Anabaptistas & alios, qui sentiunt spiritum Sanctum contingere sine uerbo externo hominibus per ipsorum preparationes & opera. Hec ex Cōfessio. Augustana.

Repudianda est et Zuinglij, et similibum opinio, qui tantum ciuili more iudicant de signis. Signa & sacramēta tantum notas esse professionis inter homines. Vide Melanch. Ro. 4

Repudianda est & Anabap. opinio qui fingunt Sacramenta non esse signa misericordie & fidei. Sed tantum nostrorum operum symbola &c. Idem Ibidem.

DE FIDE ET Operibus.

Non inuis inficias, iustificari nos etiam ex operibus, ut D. Iacobus dixit: repēdit enim Deus unicuique secundum sua opera. Et non qui legem audiunt, sed qui faciunt iustificabuntur. Rom. 2. Sed ista nostri iustificatio, id est ultima uitæ æternæ adiudicatio & exhibitio, nascitur & pendet ex iustificatione fidei, ex qua & ipsa bona opera proueniunt, & habent id, ut, licet ex se nihil minus ualeant, uitam æternam nobis mereantur. Inde sane quod per fidem iam Deus nos inter filios suos habet, nostra ex eius spiritu patrata opera ipsi tāti sunt, tantaque compensare mercede

cede dignatur. Nos enim inutiles serui sumus
etiam cum omnia perfecimus, quæ nobis præ
cepta sunt: Ita principium, medium, & Con
sumatio salutis nostræ, ut gratia sola constar,
ita sola fide percipitur, semperque uerum est,
Qui credit in Christum, eum habere uitam æ
ternam &c.

Et ubi uera fides adfuerit, ibi tam non pos
sunt bona opera non consequi, quam non po
test arbor bona, non ædere bonos fructus, &
filius Dei non agere pro ingenio Dei, et Spiri
tus sanctus nõ facere quæ sūt placita Deo etc.

Sed nec de meritis pugna est: ea nulli reij
cimus, Etiam uitæ æternæ. Dixit enim Domi
nus. Si quis sua causa quicquid reliquerit, id eum
accipieturum Centuplum, & in futuro sæ
culo uitam æternam. Mercedem etiam non
raro paciscitur. At quid dicemus merita? bo
na ne an mala opera? Mala nostra sunt: bo
na præparat in nobis deus, ut in illisambu
lemus. Ephe. 2. Et Augustinus ad Sixtū præ
byterum, quem citat Magister Dis. 28.

Quid est meritum hominis ante gratiam,
Cum omne bonum nostrum meritum, non
in nobis facit, nisi gratia? Et Thomas A
quinæ fatetur totum quod est hominis bo
num esse à Deo, nec posse illum mereri
quicquam ultra id, quod Deus ex ultronea
bonitate per se decreuit bonis operibus re
pendere, ad quæ tantum ipse nos excitat

& mouet, eaque perficit. Ea itaque simul
nostra opera sunt, quia nostra uoluntate ope-
ramur: & domini dona, quia eius donantur
gratia & perficiuntur spiritu, quo ipse uolun-
tatem nostram præparat, operaturque in nobis
& uelle & efficere. Inde scribit D. Augustinus
in eadem Epistola. Cum coronat, deus merita
nostra, nihil aliud coronat, quam munera
sua &c. Hæc M. Bucerus hætenus ad Episco-
pum Abrincensem.

Iacobus ergo quum fidem iustificare negat,
non de uera illa, uiua, & efficaci, perque charitas
tem operante fide intelligit, Cui in scripturis
iustificatio & salus tribuitur, sed eam (quam
iactant quidam) quæ non fides (tamen eam
ita appellant) est, sed potius opinio, taxat &
reprobat, quam & idcirco mortuam fidem
appellat, quod Charitate (quæ uera uita est)
careat: Et post pauca.

De fide uera & uiua uide Apostolum ad
Hebre. 11. Illic discas fidem absque operibus
esse non posse, non magis quam si ignis sit
absque calore, aut bona arbor, bonum frus-
ctum non ferat: Ut non immerito Iacobus
fidem absque operibus mortuam dixerit. H.
Zuinglius in Epistolæ D. Iaco. Cap. 2.

DE ECCLESIA.

Item

Item docent quod una sancta Ecclesia per-
petuo mansura sit. Est autem Ecclesia Con-
gregatio sanctorum, in qua Euangelium re-
cte docetur, & recte administrantur Sacramen-
ta. Et ad ueram unitatem Ecclesiae, satis est co-
sentire de doctrina Euangelij et administratio-
ne Sacramentorum. Nec necesse est ubique esse si-
miles traditiones humanas, seu ritus aut Cere-
monias ab hominibus institutas. Sicut inquit
Paulus, una fides, unum Baptisma, unus Deus
et pater omnium etc. Ex Confessio. Augustana.

Vna uera est Ecclesia, id est, Congregatio
Sanctorum ubique terrarum, in Asia, Africa
& Europa, in qua est unus Deus, pater omni-
um, unus dominus Iesus Christus, unus spiri-
tus, una doctrina Euangelij, una fides, unum
Baptisma, una spes, eadem Sacramenta, in illa
est Christus Caput, nos membra &c. Verba.
Rhegius in Catechis.

Ecclesiam Romanam praeter Caeteris Eccle-
sijs a Deo honoratam fuisse, non est dubium.
Nam Romae D. D. Petrus & Paulus per 46.
annos Pontifices fuerunt & aliquot Centena
milia martyrum suum sanguinem pro Chris-
to fuderunt, mundum et infernum sic uincetes
ita ut uel palpari queat Deum peculiari quos-
dam affectu illam prosequi. Quamuis autem
tam, heu dolor, Romae peius agatur quam
conueniret, tamen nulla causa tam grauis est
aut erit unquam, qua merito quis se ab illa se-
parat

parare debeat. Imo quanto peius Romana
Ecclesia habet, tanto magis illi & accurren-
dum, & succurrendum fuerit, eiq; magis inhe-
rendum. Nam discessionibus nihil proficies.
Adde quod Christus propter Diabolum defe-
ri non debeat. Lutherus in Excusatione Artis
culorum suorum.

Ingenue profiteamur apud veteris Ecclesie
Patres, Romanam Ecclesiam præ cæteris Pri-
matum obtinuisse: ut quæ Cathedram D.
Petri habeat, cuiusq; Episcopi successores Pe-
tri, ferè semper habiti sint. Bucerus in Præpa-
ratorijs ad Concilium Cap. 6.

AN ET QUOMODO in Ecclesia mali.

Ex Con-
suet. Augu-
stina.

Quanq; Ecclesia proprie sit congrega-
tio sanctorum & uere credentium, tas-
men cum in hac uita multi hypocritæ
& mali admixti sint, licet uti Sacramētis, quæ
per malos administrantur iuxta uocem Chri-
sti, Sedent Scribæ & Pharisei in Cathedra
Mosi &c. Et Sacramenta & uerbum propter
ordinationem & mandatum Christi sunt effi-
catia, etiam si per malos exhibeantur.

Damnant Donatistas & similes, qui nega-
bant licere uti ministerio malorum in Ecclesia
& sentiebant ministerium malorum inutile &
inefficax esse.

Ecclesia nunquam fuit sine Hypocritis, ad
ludicium ergo usq; in medio Ecclesiae erunt Ec
clesiae proditores, corruptores, atq; latrones. *H. Bullin.*
Sunt quidem huiusmodi conciuēs sanctorum *in caput*
quemadmodum seditiosi ciues honestorum *Math. 13.*
Conciuēs esse iudicantur. Nemo tamen illos
iudicet uel fideles esse ciues, ac dignos bono-
rum ciuium premio, attamen omnes ciues es-
se fatentur: ita habet & pessimorum homi-
num in Ecclesia Dei sancta numerorum ra-
tio. Neq; enim proderit his aliquando quod
nunc consortes uocantur Ecclesiae atq; sancto-
rum, cum Ecclesiae sint proditores impuri at-
que prophani. Dabunt ei aliquando pœnas
commeritas, qui ueniet inquisiturus, qui nam
induti sint candida illa nuptiali ueste, rursus
qui prophana amicti ueste, dolose se ac im-
pudenter immiscuerunt consortio, siue Eccle-
siae sanctorum? *Commentar. in Math. Cap.*
13. lib. 6. H. Bullingerus,

DE BAPTISMO.

DE Baptismo docent, quod sit necessa- *Confessio*
rius ad salutem, quodque per Baptis- *Augusta*
mum offeratur gratia Dei. Et quod
pueri sint Baptisandi qui per Baptismum ob-
lati Deo recipiantur in gratiam Dei.

Damnant Anabaptistas, qui improbant
baptismum puerorum & affirmant pucros sine
Baptismo saluos fieri.

Deus in Baptismate abluit et remittit nobis
peccata omnia. Non enim est signum inane
& inefficax. Nam significat & operatur magna.
V. Rhegij Catechismus.

Significat item Baptismus pœnitentiã, uel
mortificationem ueteris hominis, et uiuifica-
tionem ac remissionem peccatorum. Idem.

Atq; hæc tanta opera, non tantũ in Baptisma-
te significantur, sed uerè sunt, per spiritum
Sanctum acceptum in Baptismo.

Datur enim spiritus sanctus in Baptismate,
qui sanctificat Baptizatum, & ex filio iræ, facit
filium gratiæ: & carnem cum concu-
piscentijs crucifigit per omnẽ uitam &c. Hæc
tenus Rhegij Cate.

Interrogatus quid Baptismus sit, ita respon-
de: Non esse prorsus aquam simplicem, sed
eiusmodi, quæ uerbo Dei inclusa sit, ac per hoc
sanctificata ita ut nihil aliud sit, quam diuina
aqua, nõ quod aqua per se sit alia præstantior,
sed quod ei uerbum ac præceptum Dei accesserit.
M. Lutherus in Catechismo.

Baptismus mirifica res est, eripiens nos à ris-
ctu Diabolico, Deum nobis donans pro
munere proprio, peccatum opprimens & auferens,
demum in dies singulos nouum hominem
nata fortificans. Ibidem.

Damnantur Anabaptistæ, qui potissimum è Zuingliana secta perinde atq; è Troiano Equo prodeunt. Anto. Coruinus in Dialogis.

Anabaptistæ ex ea nobis natione prodierunt, & hanc nostram regionem, turbulento nimis semine relicto turbarunt, ex qua Dominus mira alias nobis bona contulit, nimirum Saxonum. Martinus Bucerus in cap. Matth. 9.

DE COENA

Domini.

DE cœna Domini docent, quod corpus & sanguis Christi uere adsint & distribuantur uescientibus in Cœna Domini, & improbant secus docentes. *Confessio Augustæ*

Iam pridem Zuinglianos in Cœne negotio excutire, atq; Scripturæ Analogia aberrare probatum est, & Anabaptistæ, qui potissimum è Zuingliana secta, perinde atq; è Troiano Equo prodeunt, erroris iam pridem conuicti sunt etc. Antonius Coruinus in Dialogis, non longe à fine.

Carlostadius primum excitauit hunc tumultum (circa negotium Euchristicè uidelicet)

B v homo

homo ferus, sine ingenio, sine doctrina, sine sensu communi, quem nullum unquam humanitatis officium aut intelligere, aut facere animaduertimus, tantum abest, ut in eo significatio aliqua spiritus sancti animaduersa sit Philip. Melanchtō ad Fridericum Myconiū.

Speciem uerbi Dei adferunt Lutherani, uerbum Dei non adferunt, id quod Hæretici passim facere solent, omnesq; uolunt uideri uerbo Dei niti. Ioan. Oecolampa. in Dialogis aduersus Melanchto.

Idē illud nequaquā leuiter estimandum est, atq; à mundo fit, & pleriq; phanatici spiritus à Diabolo decepti super Sacramento & alijs erroribus impiè garriunt, non esse super uno articulo ita pertinaciter digladiandū &c. nec alios propterea Satanæ tradendos, quare Christianæ charitatis uinculum rumperetur. M. Luth. in Cap. Ephe. 4.

Pomeranus & huic similes seductores non habent fidem sed opinionem in negotio Cœnæ: & hoc ex ignorantia uerborum Cœnæ, Conradus Rysl. ad Pomera.

Nos credimus & docemus, quod Christi Corpus uere ac corporaliter in Cœna manducatur & summitur: quomodo uero hoc accidat, aut quomodo Christus in pane sit, nescimus, nec nos illud scire refert, Lutherus de uerbis Cœnæ Domini.

Ex domini nostri Iesu Christi institutione
corpus

corpus & sanguis Domini uere presentia sunt
in Coena, & non tam ab dignis quā indignis
accipitur: ab his quidem ad condemnationem,
ab illis uero in remissionem peccatorum.
Ioan. Kymæus. Eadem habet Lutherus
ad Concilium.

Sæpe confessus sum, etiam apud Papistas (si
ordinationem Christi obseruant, licet alterā
tantum speciem laicis administrent) nihilomi-
nus uerum Corpus Christi in Eucharistia &
esse, et sumi.

Et rursum iam confiteor his præsentibus
scriptis, corā Deo et uniuerso mūdo, me certo
credere, nec dubitare (uolo itē auxiliante Iesu
Christo seruatore meo, usq; in diem illum in
hac sententia persistere) Ubicunq; iuxta uer-
ba Christi Missa celebratur siue apud nos Lu-
theranos, siue apud Papistas (etiam si tantum
alteram speciem administrent, quod tamē in-
iustum est & abusus) ibi esse sub specie panis
uerum Corpus Domini quod pro nobis pe-
pendit in cruce, & sub specie uini uerum Chri-
sti sanguinem pro nobis in cruce fustum.
Et quod hoc Corpus & hic sanguis, non tan-
tum à dignis sed etiam ab indignis uere et ad-
ministretur & sumatur corporaliter (non
tamen uisibiliter) manibus, ore, calice, pate-
na &c. Lutherus hæc in Apologia contra
Missam priuatam.

*Vide in
fra de
utraq; spe-
cie sacra-
menti.*

Nos

Nos serio iudicamus et uere decernimus
Hereticos esse & ab Ecclesia Christi abscissos
Zuinglianos & omnes Sacramentofchuer-
meros, qui negant Christi Corpus & sanguis-
nem corporali ore in uenerabiliff. Sacramen-
to Eucharistiæ sumi. Lutherus contra Artis-
culos Louanien. Anno. 1545.

In nostra doctrina nullus Articulus est tam
clarus, atq; ille qui est de institutione Cænæ
Christi: nam uerba aperta sunt, dilucida, &
clara. Vitus Theodoricus contra D. Paulum
Catholicum Ratisbonæ. Conciona.

Nota.

Fideliter Consulo, ut si quis certo sciat su-
um pastorem Zuinglianam profiteri doctri-
nam, diligenter ab ipso caueat, nec in uita sua,
unquã Sacramentum altaris ab ipso accipiat,
imo prius uitam suam in periculum ponere
debet quam à Zuingliano Eucharistiam acci-
pere. Lutherus ad Francofordianos.

DE ADORATIO- ne Eucharistiæ.

Q Vandoquidem ego sine omni hæsitæ-
tione credo benedictum hunc Panem
(in Cæna) uerum esse Corpus Domi-
ni, & sic esse quemadmodum ipse dixit, hoc
est ueri ac uiuentis Christi Corpus: & bene-
dictum

dictum Vinum sanguinem Christi, nihil dubitauerim quin Corpus & sanguinem domini in summa ueneratione habere debeam. Et possum dicere, sicut Thomas, Dominus meus & Deus meus. Et sicut Centurio. Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum. etc. Carolstadius ad Albertū Durerium. Huic contradicit M. Vitus Theodorus cum Zuinglianis.

Panem & Vinum in Cæna Domini peculiariter ac præcipuè ideo ueneror, quod sciam ex pane Corpus, ex uino uero sanguinem Christi factum esse. Carolstadius de Adoratione signorum Noui Testamenti.

Non sequitur, quia Christus panem & uinum propter adorationem nõ instituit in Cæna, ideo nos non debere uinum & panem in Sacramento uenerari & adorare. Nec sequitur, Christus panem, uinum, uel Carnem & sanguinem suum non ideo commendauit nobis ut illa ueneremur & adoremus: ergo non debetur illis uel ueneratio uel adoratio. Certe debemus et oportet nos illa in summa ueneratione habere. A. Carolstadius ad Albertum Durerium.

Dicimus & hoc de Venerabili Sacramento, quod hoc debemus uenerari, coram ipso flectere genua siue inclinari, aperire caput, et cetera eius generis non negligere, hæc autem exhiberi

exhiberi non debent pani & uino quæ uide-
mus, sed corpori et sanguini Christi quæ licet
præsentia non uidemus. Vitus Theodoricus
contra D. Paulum Ratisbonen. Concionato-
rem Catholicum.

Qui non tradit Corpus & sanguinem
Christi in Eucharistia esse, merito illa nec cor-
poraliter nec spiritualiter adorat: Qui uero
credit (quod ut fiat multis ac sufficienter proba-
tum est) haud non poterit sine piaculo Chris-
to suum denegare honorem. Cogor siqua-
dem confiteri Christum hic adesse, ubi corpus
et sanguis eius est: nam hæc ab illo discreta uel
separata esse nequeunt, M. Luth. de adoratio-
ne Eucharistie. In eodem libello liberum facit
cuique Eucharistiã uel adorare, uel nõ adorare.

Christus in Sacramento adorari debet, sicut
est in propria sua essentia, naturaliter et perso-
naliter in cœlo ad dexterã paternę gloriæ. Ex
Dialogo Lutheriani Catechismi Anno. 1522.

De Sacramento corporis et sanguinis Chri-
sti probe conuenit, eo scilicet, dum, ut Domi-
nus ipse instituit, exhibetur, uerũ adesse et ex-
hiberi, corpus, uerumque sanguinem Domini
nostri Iesu Christi, quem etiam dum hoc my-
sterium, ita ut Dominus ipse instituit, admi-
nistratur, adorandum in spiritu et ueritate abs-
sentimur et adoramus ipsi, Bucerus in de A-
ctis Colloquij Ratisbonen. pag. 85. b.

DE VTRAQUE

Specie Eucharistiæ administranda.

Quod populis utraq; species Sacramenti administratur, non reprehendo, nec rejicio, imo possem usum hunc servare. Nemo tamē debet hac in re aliquam **NECESSITATEM** facere. M. Lutherus de utraq; specie Sacramenti.

Si ueneris ad aliquem locum, ubi populo Eucharistia sub una tantum specie administratur, sis et tu unica specie contentus. Idem Lutherus in eodem libello.

Verum **Corpus & sanguis Domini** apud Papistas est, etiamsi unicum tantum speciem Eucharistiæ populis exhibeant. Luth. in Apologia priuatæ Missæ. Note.

Quoniam pulchrum quidem esset utraq; specie Eucharistiæ uti, & Christus hac in re nihil tanq; **NECESSARIUM** præceperit, præstaret pacem & unitatem (quæ utiq; Christus præcepit) sectari, quā de speciebus Sacramenti cōcedere. M. Lut. ad Bohemos, in quo libro etiam scribit neutram speciem simpliciter esse necessariam.

Nō dixi, neq; cōsului, neq; est intentio mea, ut unus aut aliquot Episcopi, propria auctoritate incipiāt alicui utramq; faciem porrigere, **NISI** ita constitueretur ac mandaretur in Concilio Generali. M. Luth. in declaratione Eucharistiæ. AN

IN EUCHARISTIA Morituris administranda?

HOc in negotio, sunt qui per omnia sentiunt cum Ecclesia Catholica, in eo uidelicet, quod iudicant hominibus infirmis Eucharistiam esse exhibendam nam hoc Sacramentum non parum confirmare hominis moribundi animum. Bullingerus uero diuersum censet, & multi alij, sicut hoc ipsum uideri quilibet poterit in illorum Catechismis, Synodis, et preparationibus ad mortem. Lutherus etiam in libello de utraque specie Sacramenti iam olim uidebatur morituris nolle Eucharistiam administrari: Verum haecenus institutum mutauit. Eadem diuersitas est apud illos de preparatione ad sumendum Eucharistiam. Alij enim huic praemittunt confessionem: hanc alij rursus reijciunt. Haec ex scriptis Lutheri, Carlstadij, Buceri, Bullingeri, Myconij, & aliorum disces.

DE MISSA ET huius Sacrificio.

Confessio
Augusta.

Falso accusantur Ecclesiae nostrae, quod Missam aboleant, retinetur enim Missa apud

apud nos, & summa reuerentia celebratur.
Seruantur & usitatæ Ceremoniæ ferè omnes,
præterquam quod Latinis Cantionibus ad-
miscentur alicubi Germanicæ, quæ additæ
sunt ad docendum Populum. Nam ad hoc
opus est Ceremonijs, ut doceant imperitos, &
quosdam excitet uere ad timorem aut fidem
ac orationem tractatio uerbi Dei. Et nõ mo-
do Paulus præcipit ut lingua intellecta popu-
lo in Ecclesia, sed etiam ita constitutum est hu-
mano iure.

In Missis nostris nihil uel dicimus uel faci-
mus, quàm quod Christus, Cum dixit & fe-
cit, tum dicendum & faciendum mandauit.
Bucerus in Respon: de Cæna domini ad
Murnerum.

Itaq; existit in Sacra Cæna, Summum Sac-
rificium. Non modo Laudum, sed ipsius
Christi, sed et nostri ipsorum. Eius enim, quod
se Christus in Cruce obtulit, Vim & fructum
hic cum percipimus, tum fratribus, pro modo
sacri ministerij & arcanæ Sanctorum inter se
societatis, communicamus, indeq; non pos-
sumus nos non totos domino consecrare, idq;
benignis Eleemosynarum largitionibus, mi-
nimos Domini, studiose testari.

Hiscæ de causis non solum prisca Patres, sed
Scholastici quoq; Sacram Cænam Domini,
Sacrificium uocauerunt. D. Chrysostomus
in Episto: ad Hæbreos Hom. 17. Pontifex

autem noster, ille est, qui hostiam mundanter
nos obtulit: ipsam offerimus & nunc, quæ
tunc oblata pridem, consumi non potest. Hoc
autem quod nos facimus, in Commemora-
tionem quidem sit eius, quod factum est. Hoc
enim facite, inquit, in meam Commemo-
rationem. Non aliud sacrificium, sicut Pon-
tifex, sed id ipsum semper facimus, magis
autem Recordationem Sacrificij operamur.
Et Augustinus de Ciuitate dei lib. 10. Cap. 6.
Hoc est enim sacrificium Christianorum:
multi unum corpus sumus in Christo, quod
etiam Sacramento altaris Fidelibus nato
frequentat Ecclesia. Vbi ei demonstratur,
q̄ in ea oblatione quam offert, ipse offeratur.

Item Cap. 20. Vnde uerus ille mediator
in quantum formam serui accipiens, media-
tor effectus est Dei & hominum, homo Chris-
tus Iesus, Cum in forma Dei sacrificium
cum patre sumat, cum quo & unus est Deus:
tamen in forma serui maluit sacrificium esse
se quam sumere, ne uel hac occasione quis
quam existimaret cuiuslibet sacrificandum esse
icreaturæ. Per hoc & Sacerdos est, ipse offerens,
ipse & oblatio. Cuius rei sacramentum, quo
iduanum esse uoluit Ecclesię sacrificium, cum
ipsius corporis ipse sit Caput, & ipsius Ca-
pitis ipsa sit Corpus, tã ipsa per ipsum, quam
ipse per ipsam suctus offerri. Huius uero sa-
crificij multiplicia, uariaque signa erant. pri-
ma

lea sanctorum, cum hoc unum per multa figuraretur, tanquam uerbis multis res una diceretur, ut sine fastidio multum commendaretur. Huic summo ueroque Sacrificio, cuncta Sacrificia falsa cessant: Sic scribunt de hoc Sacro omnes Patres.

Thomas Aquinas Quest. 83. affirmat Celebrationem Eucharistiæ duplici ratione dici immolationem Christi, & quia sit quedam imago representatiua passionis Christi, & quia in ea percipitur effectus passionis Christi. His apud nos nemo contradicit: hoc modo addimus, quod & Thomas non tacuit, eos solos participes fieri huius sacrificij, qui sunt uiua membra Christi, hoc est, qui ut ipse loquitur, coniunguntur huic Sacramento per fidem & charitatem. Hæc nostra est de Sacræ celebratione Eucharistiæ, quam Missam uocant, doctrina: in qua cum nihil penitus insit, quod non tradiderunt, quotquot Catholici Scriptores habentur, & ipsa Christi Ecclesia, semper obseruauit, hic quoque nihil Aduersarius habet, cur hæreseos crimen impingat. Hæc hæctenus ex Responsione M. Bucerij ad Robertum Episcopum Abrincensem.

Quod ad Canonem Missæ adtinet, alibi fatetur Lutherus se habere quod pro illo dicere possit: & Oecolampadius sibi non esse

periculosum Canonem, iam olim ad Hedio-
nem scribens, falsus est. His adde disputatio-
nem Satanæ cum Lutero ex libello contra
Missam priuatam, & nihil erit quod te in Missa
Catholicorum offendat.

DE CONFES- sione.

Confessio
Augusta.

DE Confessione docent, quod absolutio
priuata in Ecclesijs retinenda sit, quans
quàm in Confessione non sit necessa-
ria omnium delictorum enumeratio. Est enim
impossibilis iuxta Psalmum, Delicta quis in-
telligit?

Infirmus debet pura Confessione (præci-
pue maiorum criminum, & quæ tunc post
diligentem præmeditationem cogitationi suc-
currunt) se præpare ad mortem. M. Lutherus
de præparatione ad mortem.

Priuata absolutio tam necessaria est in Ecc-
lesia, atq; Baptismus. Philipp. Melanch. in
2. Cor. Cap. 2.

Perualum habe eum non esse uere Christia-
num, qui confessionem & absolutionem con-
temnant. V. Rhegius in Catechismo.

Si quis dicit Lutherum uelle abolere con-
fessionem, impudenter contra illum mentitur.
H. Phras

H. Phœnicæus contra Bullam Romanam.

Quod autem sacerdotibus præcipuè confitendum ueteres censuerunt, causa fuit, quod horum sit alijs ad docendum, monendum & consolandum esse instructiores. M. Bucerus in Math. Cap. 3.

Confiteri ergo Christianus debet, & Deo semper, & sæpe ministro uerbi, ad minimum quum ad Mensam Domini accessurus est, ut audiat uerbum Christi ex ore Ministri, qui per os Ministri nos absoluit à peccatis nostris, nã Christus dedit clauas Regni Cælorũ Ecclesiæ. Urbanus Rhegius in Catechis.

Damnantur ergo qui Confessionem contemnunt ac reiiciunt, H. Zuinglius: Oecolampadius, Bullingerus, Myconius & alij.

DE PÆN.

nitentia.

DE Pænitentia docent, quod lapsis post Baptismum contingere possit remissio peccatorum, quocunq; tempore cum conuertuntur. Et quod Ecclesia talibus reuertentibus ad pænitentiam absolutionem impartiri debeat. Confessio Augustina

Vtiliter recensetur inter sacramenta, & sacramentum pænitentie, ut tanquam loco posita

sita illustriore, magis conspiciatur, & apud
Ecclesiam magis nota sit &c. Melancht. in
poste: Locorum æditio. Pag. 120.

Pænitentiam non esse signum, nihil obscu-
rum est, Est enim pænitentia uetustatis nos-
stræ mortificatio & renouatio spiritus. Sacra-
mentum eius uel signum, non aliud nisi
Baptismus est. Idem in prioribus locis. Pag.
86. b.

Pænitentia est planè innouatio quædam
uitæ, per Christi fidem, quam nisi uera à
peccatis conuersio præcesserit, nec quicquam
pænitentiam dixeris. Anto. Coruinus Col-
loquiorum Pag. 4.

Euangelica pænitentia est conuersio peccas-
toris ad Christū, habens tres partes, contritio-
nem, fidem in Christum, fidei fructus, bona o-
pera. Vrba. Rhegius in Catechif. Gal. 4. b.

Quod quidam fidem sub pænitentia com-
plectuntur, pugnat cum eo quod Paulus in A-
ctis dicit, sed Iudeis ac Gentibus testificatum
in deum pænitentiam et fidem in Iesum Chris-
& fidem enumerat. Et post pauca. Et si sepa-
rari non possunt, distinguere tamen debent, Cal-
uinus in Institutione.

Pænitentia est uerus quidam, & altiss-
mus ob admissa dolor, nostrique fastidium,
& displicentia, quæ coniunctam tamen fir-
mam de criminum remissione fiduciam ha-
bet.

bet. Berna. in Synodo Capite 14.

Pœnitentia Evangelica est, accepta gratia peccatorum per fidem in Christum, perpetuū mortificandæ carnis uitæq; ad uoluntatē dōmini formādę studium, sed alacre, irremissaq; sed libens meditatio. Bucerus in Cap. Math.

4. Pag. 53.

Damnant Anabaptistas, qui negant semel *Confessio* iustificatos posse amittere spiritum sanctum. *Augustus.* Item qui contendunt quibusdam tantam perfectionem in hac uita contingere, ut peccare non possint. Damnantur & Nouatiani, qui nolebant absoluerē lapsos post Baptismum, redeuntē ad pœnitentiam.

DE VSV SACRA-

mentorum.

DE Vsu Sacramentorum docent, quod *Confessio* Sacramenta instituta sint, nō modo ut *Augustus.* sint notæ professionis inter homines sed magis ut sint signa & testimonia uoluntatis dei erga nos, ad excitandam & confirmandam fidem in his qui utuntur proposita. Itaq; utendum est sacramentis ita, ut fides accedat, quæ credat promissionibus, quæ per Sacramenta exhibentur et ostenduntur.

C 4

Dama

Damnant Bullingerum, qui in caput Ro. 4 scribens, dicit alienum esse à D. Pauli instituto docere, quod Sacramenta, hoc est, signa externa interioris hominis fidem fulciant, uel confirment uel conferant.

Sacramenta sunt mysteria Domini & Ecclesiarum, per quæ uelut externis quibusdam initijs Christus offertur. Bernates in Synodo sua cap. 19.

Sacramentum duas res potissimum complectitur, Verbum nimirum & rem. Verbo gratia promittitur, Re, promissam gratiam ratam fore declaratur, Anto. Coruinus in Colloquijs suis,

Sacramenta non sunt instituta tantum, ut sint professionis signa coram hominibus, sicut Toga signum Romani ciuic erat: sed sunt tradita, ut per ea coram Deo erigantur corda nostra, & fidem concipiant. Adest Deus & impellit ac mouet corda, per hæc quæ auribus atq; oculis percipimus. Philip. Melanch. ubi patrum sententias super negotio Eucharistiæ colligit.

Damnandus igitur Lutherus qui in Articulis hanc propositionem, quæ tam continenter sequitur posuit. Hæretica est, sed usitata sententia, Sacramenta Nouæ legis dare gratiam illis qui non ponunt obiectionem,

Nec audiendus est Bucerus qui in præfatione Epistolarum Zuinglij scripsit, suas ipsorum hoc

hoc est Zuinglianorum Ecclesiam non aliter
docere de Sacramentis, quam ipse scripturæ
tradunt, sancti patres docuerunt, & Ecclesia
hactenus à tempore nati Christi obseruauit.

DE ORDINE EC.

clesiastico.

DE ordine Ecclesiastico docent, quod *Confessio*
nemo debeat in Ecclesia publice doce- *Augusta.*
re, aut Sacramenta administrare, nisi *Bucerus*
rite uocatus: *contra Le*

Et quia spiritus. S. Cuncta facit ordine, *tomum*
& certa ratione constituunt sibi Christiani, *pag. 126.*
ubicunq; tales conuentus habere possunt, ex

hoc ipso spiritu quo uiuunt & aguntur, com-
munes nouæ in Christo uitæ Magistros, ac
uerbi Dei, & Sacramentorum ministros et
procuratores. Hi omnium & singulorum cu-
ram plane paternam gerunt, & in unum hoc
incumbunt, ut singuli aucti fide Christi, in ui-
ta Dei proficiant, & si quis in ea langueat &
debilitetur, aut in morbum aliquem incidat,
& uulnus accipiat quo minus actiones nouæ
uitæ instare possit, ut is per uerbum Dei sta-
tim corroboretur, confirmetur, et sanetur.

His religionis & nouæ uitæ, procuratoris
bus cæteri ex animo parent, & eos ut patres,
C v amant

amant atq; uenerantur. Interim tamen unusquisq; peculiariter sibi commendatos & domesticos, ac alio quouis modo coniunctos, docet, hortatur, monet, corrigit, sed & doceri se, moneri, & corrigi sustinet, & gratum habet,

Ad hunc modum instituerunt Ecclesias Apostoli, & hanc fidelibus communionem rerum diuinarum & humanarum tradiderunt, quam & singulæ Ecclesiæ, & singuli Christiani, pro donis cuiq; collatis exhibent Christianis omnibus priuatim et publice. Proinde quod primum Apostoli dabant operam, ut multarum Ecclesiarum quibus adesse non poterant, ipsi curam gererent, & frequenter, tum per literas, tum per nuncios, aliter, quando etiam ipsimet inuiserent, & instruerent, id quælibet Ecclesia, & Episcopus, cui plusculum facultatis, & opum diuinitus datum est, alijs quibuscunq; possit, & Ecclesijs & fratribus, ubi opus esse uiderit, prestare student, succurrunt qua ratione licet, coram et per literas, instituendo, et propugnando, omniaque ad piã uitam conferunt: sed & corrigendo et emendando, ea quæ pietati nocent. Hinc Ecclesiarum uisitationes per uiciniores Episcopos, hinc Synodi Episcoporum et Clericorum, conuentus Episcoporum ad peragenda ordinationes extiterunt, sicut & postea

Ita Prouinciarum distributio, item Metro-
politanoꝝ, qui Synodos Episcoporum con-
uocare, et in eis præsidere, et prouinciarum
curam gerere debent, constitutio.

Siue igitur Metropolitanæ Episcopi sint, si-
ue quibus postea amplior, & plurium. Eccle-
siarum cura commissa est, Patriarchæ, hi tamen
iure Christi, iure Ecclesiarum potestatem in
alias Ecclesias, quam quibus ipsi præfecti E-
piscopi sunt, hanc solam habent, ut curent,
quo Episcopi cuiuscq; Dioceseos RITE Eli-
gantur, & ordinentur, ut suum munus Episco-
pi singuli probe administrent, ut cuique suus
clerus & sua plebs in his quæ domini sunt, pie
obsequantur, Hæc & Metropolitanæ singuli
& Patriarchæ procurare debent, tum admo-
nitionibus, & per nuncios, & per literas: tum
inspectionibus, & Synodis. Per se autem in
nulla Ecclesia ius habent ea faciendi, quæ
sunt Episcopi: nec cuiquam Episcopo suam
potestatem aut functionem, QVAM DIV-
ISEA RITE fungitur, intercipere, uel
imminuere possunt. Hactenus Bucerus con-
tra Latomum.

DE RITIBVS EC-
clesiasticis.

DE ritibus Ecclesiasticis docent, quod ritus illi seruandi sint, qui sine peccato seruari possunt, et profunt ad tranquillitatem et bonum ordinem in Ecclesia, sicut certæ ferix, Festa, & similia.

Si Apostoli semper fuerunt sui similes, profecto traditionibus uiuis non tradiderunt Ecclesijs, quod ipsorum repugnat et aduersum est Epistolis. Hæc Bullin. 2. Cor. 10.

Episcopi uocati sunt à Deo, ut quæ defunt, uel minus recta sunt, corrigant atq; sarciant. Bulling. ad Titum.

Infinita sunt facta tam à Christo, quam ab Apostolis, quæ literis mandata non sunt. Zuing. in Elench.

Optarem quidem, si Ecclesijs omnibus integrum foret, Ceremonijs ipsidem cunctos uti: sed nemo persuaserit hac ætate, neq; admodum utile esset. Eras. Ritter. lib. Epistolarum Zuingliarum, 5.

Quæcunq; constitutiones, ad externam uitam decenter, & cum commodo proximorum degendam, ab hominibus constituuntur, non humanæ, sed diuinæ traditiones sunt, dimanantes scilicet ex lege dilectionis, mandatorum Dei; capite. M. Bucerus in cap. 15. Matthei.

Cum in hac uita corporali, opus sit certis ordinationibus temporum atq; Cæremoniis
rum

rum, concedit Euangelium, ut Cæremonijs
utamur, et simul docet, quomodo, et qua li-
bertate eis utendū, Vide plura apud Melanch.
in Rom. Cap. 14.

Sæpe iam uidimus eos qui cum ueteribus
ritibus belligerantur, tamen natura uinci, ut
aut ueteres mores restituant, aut nouas ordi-
nationes faciunt, quarum nonnullæ sic satis
agrestes ac Barbaricæ sunt &c. Vide ibidem.

Non probo petulantiam illorum, qui sine
probabili causa traditiones ubiq; uiolant, seu
studio nouitatis, seu quadam contumacia. In
his enim non solum pietas, sed etiam huma-
nitas iure desiderari potest. Quid est inhumane-
nius quã aspernari publicos mores, præsertim
si uideatur disciplinæ causa instituti. Melanch.
in Rom. Cap. 14.

Ordinationes aliquæ certorum dierum aut
Cantionum necessariæ sunt, pacis causa &c.
Vide Melanch. totum negotium tractantem
Coloss. 2.

Hoc tempore prodest diligenter de retinen-
dis ueteribus legibus disputare, cum tã multi
sint, qui earum auctoritatem stultis ac seditio-
sis sermonibus labefaciunt. Melanch.
Coloss. 3.

Maxime optarim hoc tempore publicas
Cæremonias in Templis retineri, quatenus
sine peccato retinere possunt: nulla enim res
magis offendit imperitam multitudinem,
quam

quam illa in Templis nouitas Vide plura
apud Melanch. Cap. 3. ad Coloss.

Fortassis ubi res nostræ melius habituræ,
& his Ceremoniis scilicet, adijcere ac adimere
licebit, modo ea salua sint, quæ absq; dubio ab
Apostolis fuerint obseruata. Oecolamp.
fratribus in agro Basilien. lib. Epi. 4.

Nihil est damnandū, quod ulla ratione bo-
num esse queat. M. Bucerus in Matth. 26.

DE REBUS CI- uilibus.

*Confessio
Augusta.*

DE rebus ciuilibus docent, quod legitima
ordinaciones ciuiles, sint bona ope-
ra Dei, quod Christianis liceat gerere
Magistratus, exercere iudicia, iudicare res
ex Imperatoriis, & alijs præsentibus legibus,
supplicia iure constituere, iure bellare, milita-
re, lege contrahere, tenere proprium, iusiuran-
dum postulantiibus Magistratibus dare, duc-
cere uxorem, nubere.

Damnant Anabaptistas, qui interdiciunt
hec ciuilia officia Christianis. Eiusdem rei in-
simulat Melanchthon in Coloss. 2. Cap. Tho-
mam Monetarium: & in Rom. cap. 14.
And. Carlostadium.

De

DE IUDICIO EX-

tremo.

Item docent, quod Christus apparebit in consummationæ mundi ad iudicandum, *Confessio Augustæ.*
& mortuos omnes resuscitabit, pijs & electis dabit uitam æternam & perpetua gaudia, impios autem homines ac diabolos condemnabit, ut sine fine crucientur.

Damnant Anabaptistas qui sentiunt hominibus damnatis ac diabolis finem pœnarum futurum esse. Damnant & alios qui nunc spargunt Iudaicas opiniones, quod ante resurrectionem mortuorum, pijs regnum mundi occupaturi sint, ubiq; oppressis impijs.

DE LIBERO AR-

bitrio.

DE gratia & libero Arbitrio, ipsiq; humani ingenij uiribus, non est, in quo uel à recentioribus Theologis uariemus. Credere & diligere, & quicquid boni facimus, utiq; uoluntatis est, & liberæ, non coactæ, sed ultro huc propendentis. Hanc autem uoluntatē, et istuc liberū et sanctum Arbitriū, Deus.

Deus ex sola sua bonitate, nullo nostro bono
morus, donat & inoperatur, iuxta illud. Deu-
us est, qui efficit in nobis, et uelle & perficere.
Philipp. 2. Hæc Bucerus ad Abrincens.

Nos itaq; libenter confitemur, liberam esse
homini uoluntatem in omnia quecunq; illi of-
feruntur, quia nemine cogente eligit aut res-
puit quæ eligit quæq; respuit, nunquam aus-
tem posse probare & amplecti ueram pietas-
tem, nisi fretam actamq; spiritu Christi. Hic
enim dum abest, mortuus homo est delictis,
hoc est omni sensu ueræ uitæ destitutus, et agi-
tur præterea spiritu malo omnium scelerum
authore.

Habitus. Ut uero qui constanter & prompte recte ui-
uunt, aut alia ad utilitatem hominum agunt,
ea id præferunt, quod cernimus adesse ijs
quos dicimus habere habitum aliquid agen-
di facultatem scilicet, qua id cuius dicuntur ha-
bitum habere, agant constanter, prompte &
suauiter. Scholastici dicunt, ijs, quos Spiritus
Christi perpetuo agit ad uiuendum pie, adesse
Nonus donum gratiæ habituale, id Paulus uocat no-
homo. uum hominem, nouam creaturam, institutio-
nem in Christum, & huiusmodi. Agnoscunt
tantum præterea opus esse semper gratia mo-
uente & agente ad ea quæ recta sunt. Ita non
Veteres modo, sed etiam qui inter Scholastia-
cos probatiores sunt, quicquid liberi arbitrii
homini tribuunt, omnes consentiunt, siue pe-
culiari

culari impulsu, & perpetuo actu spiritus dei,
homines nec conuertere se ad Deum posse, nec
conuersos perstare in uita Dei, nec lapsos resur-
gere, nec stantes & proficiētes persequi id, ut in
uita dei consumati sint, nec amplius labi possint,
sed hæc omnia esse gratiæ Dei? Hæc M.
Bucerus in Caput Romanorum 9.

Damnant Pelagianos, et alios qui docēt, q̄ *Confess.*
sine Spiritu sancto, solis nature uiribus possi- *August.*
mus Deum super omnia diligere.

DE CAUSA

peccati,

DE causa peccati docēt quod tametsi De *Confess.*
us creat et conseruat naturam, tamen *Aug.*
causa peccati est uoluntas, malorum,
uidelicet, diaboli & impiorum, quæ non adiu-
uante deo, auertit se à Deo, Sicut Christus ait,
Ioan. 8. cū loquit̄ mendaciū ex se ipso loquit̄ur.

Tanta equitate agit nobiscū Deus, ut quāq̄ *Bucerus.*
omnino hoc uerum sit, nos non posse ullā uel
cogitatiunculam rectam concipere, si illā De-
us nobis non immittat: quicquid tamen pec-
camus, ipsos nos oporteat, contra nos pronū-
ciare, & Deo hanc gloriam confiteri, iure eum
nobis irasci, & meritas de nobis sumere pec-
catorum pænas, ut qui ipso reuelante, quæ bo-
na sunt satis cognouerimus, ultronea tamen
perueritate ad mala inclinauerimus. Videns

tur quidem pugnare inter se hæc Duo, quæ
quid delinquimus, culpam merito imputari
nobis: & adeo tamen non esse in nostris uiri-
bus recte agere, ut nisi Dominus in nobis effu-
ciat, & uelle & operari quæ recta sunt, pro-
sus impossibile sit, nos aliquid huius in ani-
mum inducere: Indeque miserè in eo labora-
rum est, & olim & hac tempestate, cum à
Philosophis, tum nostris Scriptoribus, ut
nobis aliquid facultatis iustè agendi, quod
à nobis sit attribuatur. Sed hoc multo am-
plius cum eo pugnat, quod Deus est, si quis
recta putet, quam illa duo inter se pugnare
unquam uideri queant. Nam simul atque Des-
um cogitamus, cum cogitamus, à quo sit
cut ipsi toti existimus, ita nostra omnia, adeo
ut nihil fingere liceat, quod non Dei in nobis
sit liberum & proprium opus. Nihilominus
tamen. Vbi ueritatem nobis suam Deus re-
uelauit, & nos hanc prauitate nostra detines-
mus, ne exeat in uitam, ipsum nostrum cor, ut
est apud Ioannem, nos condemnat, & pro-
prijs cogitationibus rei peragimur, Rom.
2. nec quicque subeunte excusatione nostras
rum uirium, quod ex illis nihil boni exis-
tere possit &c. Hæc Bucerus in Cap. Ro-
ma. 1.

De

DE CULTU

Diuorum.

DE cultu sanctorum docent, quod me *Confess.*
moriam Sanctorum proponi potest ut *Augu.*
mitemur, et bona opera iuxta uoca-
tionem.

Non negaui unquam, nos meritis & preci-
bus sanctorum, quantumlibet imperfectis, iu-
uari, quod subdole mihi inurere conantur
miseri homines. M. Lutherus ad Louanien.

De Sanctis concedimus, quod sicut uiui or-
rant pro Ecclesia uniuersa in genere, ita in cæ-
lis orant, pro Ecclesia in genere. Philipp. Me-
lanch. in Apologia.

Sancti in cælis sua charitate flagrantes, non
desinunt pro nobis intercedere. Quid igitur
mali, si hoc petamus fieri, quod credimus
Deum uelle, etiam si nihil tale præceperit:
Quid mali, si & commendemus Patroci-
nia Sanctorum, modo id circumspicere, op-
portunè & modice fiat, pro auditorum
qualitate. Id quod agit Chrysostomus, &
Nazianzenus quoque in laudibus Cypria-
ni: & obseruant hoc fermè omnes Ecclesiæ
tam Orientis quam Occidentis. Ioan. Oeco-
lampadius Annotatione in Chrysostomi Iu-
uentinum.

Nota.

Certe negare nō potest, quin hñ, qui uiuūt in
D 2 Christo

Christo bene cupiant Ecclesie ac mebris eius
Si .n. Angeli orant pro nobis, quemadmodū
Zacharias testat, et si Christus ipse pro nobis
apud patrem intercedit, quō non et Sancti as-
ficerentur erga nos in Christo, et per Christū
in charitate, ac optarent nobis à Deo foelicia
queq; , attamen ut nec ex Angelis , ita nec è
Sanctis faciendi sunt inuocatione & adoratio-
ne dii auxiliares, & non est in ipsos transferē-
dus honor mediatoris, qui Christo soli com-
petit. Brent. in cap. 16. Hom. 15. To. 2. & Ho.
13. sub finem. Si quis (in commemoratione
Diuorum) perpensa infinita illa Dei in Diuos
indulgentia & facilitate, & simul illorū, in nos
miseros adhuc conseruos suos et cōembra,
charitate, animi ardore huc prorumpat, ut il-
los ceu præsentes præsens appeller, proq; se in-
tercedere ad Deū roget : id licet in nulla Scri-
ptura doceatur, si sic tamen fiat, Nulli Dam-
namus. Huiusmodi .n. primum ipsi Deum or-
rant, et tota fiducia Dei bonitate et merito
Christi nituntur: Sanctos uero inuocant, ut u-
na orent, nō ut pro se orent, ipsis orare aut nō
audentibus aut negligentibus : agnoscunt ut
suas ita & Diuorum preces, nō ex ipsorū me-
ritis ualituras , sed sola Dei misericordia, &
Christi intercessione. Hac sic fidunt, quālibet
indigni, ut nihil dubitent, se quiduis exoratu-
ros, etiam si soli orent, nullis omnino Sanctis
pro eis intercedentibus, siue his qui agunt hic
nobiscum,

nobiscum, siue qui uiuant cū Christo. In an-
imis sic comparatis, ut nihil uideamus tribui hu-
manis meritis, omnia uero misericordiae Dei,
& redemptioni domini nostri Iesu Christi: ita
quod Diuos, ut pro se orent, inuocant, licet id
faciant absq; ullo & iussu & exemplo Scriptu-
ræ, Damnare tamen non possumus. Atqui ad
hunc solum modū uideamus Orthodoxis Pa-
tribus, sanctorum Cælitum Inuocationem u-
surpatam & traditam &c. Hæc in defensione: ad
Abrincensem Mar. Bucerus. De intercessione
Diuorū cum tota Christianorū Ecclesia sentio
& iudico pios Sanctos à nobis esse honoran-
dos et inuocandos. Quis, n. potest contradice-
re his quæ adhuc hodierna die mirabiliter ac uis-
sibiliter apud Diuorū Corpora et sepulchra,
operatur Deus: Hoc tñ fateor me dixisse nō es-
se Christiani hominis, Diuorū suffragia magis
pro tēporalibus q̄ spiritualibus rebus, & cō-
modis inuocare. Quotusquisq; enim iam ali-
quem Diuorū inuocat, pro impetranda patien-
tia, fide, charitate, castitate, et alijs spirituali-
bus donis: sicut pro diuitijs Annam, pro auer-
tendo igne sacro Laurentium, pro alijs atq; a-
lijs penis amouendis hunc uel illū sanctū: Nō
quod omnia hæc porro reijcienda sint, sed q̄
hominis Christiani est, magis ambire quæ spi-
ritualia sunt, quàm ea quæ sicut corporalia, ita
et bestijs & ethnicis sunt nobiscū communia.
Præterea quidam eō dementiæ peruenerunt

ut putent in potestate Diuorum esse huiusmodi penas, uel nobis immittere, uel à nobis auertere : quum illorum sit non adiuuare, sed tantum intercedere & impetrare ut hæc omnia non per Diuos, sed per Christum fiant. Proinde sic inuocandi sunt, ut Deus per illos inuocetur & honoretur. Sicut in Psal. 131. legimus. Memento domine Dauid, & omnis mansuetudinis eius. Sic S. Moses in precationibus suis offert Deo Patriarchas Abraham Isaac & Iacob, quemadmodum & Ecclesia hæc omnia suo exemplo pulchre docet. Hæc ex Martini Lutheri purgatione, qua conqueritur sibi aliquot Articulos falso fuisse à male uolis impositos.

DE IMAGINIBUS Diuorum.

M. Bucerus
145.

Non puto nulla ratione posse Imaginibus uti Christianos, sed uelim sic usum earum esse attemperatum, ne, quid gloriæ Dei, & ædificationi Ecclesiæ derogaretur. Nemo est sane cordatorum hominum, qui hodie non queratur, magnam circa hæc superstitionem regnare, sumptusq; multos fieri, quos longe præstiterat fieri in esurientem, sitientem, nudum, peregrinum, infirmum, captiuum Christum. Hæc M. Bucerus in Psal. 115. Nam

Nam si arceatur superstitio, ne Simulacra
obstant, etiã si nulla ab illis, dum sacri aguntur
conuentus, et Euangeliũ adnunciatur, pre-
cesq; Sanctæ funduntur, percipiatur utilitas,
poterit tamen percipi alijs temporibus, dum
uerba sacra silent, Quod enim per se impium
non est, & habet ut uel aliqua ratione pie usur-
petur, id causa esse nequit cuiquam, qui impij
usus conuinci non potest, communionẽ Chri-
sti renũciandi. Hęc Bucerus in Romanis suis.
Atqui nullo dignari imagines loco, nec agno-
scere, quod cũ omnino earum rerum, quarum
signa sunt, in mentem uenire faciunt, saluti in-
staurandæ seruire queant, dum exprimunt,
salutaria, uidetur fieri præter rationem. Hęc
Bucerus ubi supra. *id est uelut in hoc qd in*
Phanatici spiritus sunt igitur, qui tantis tur-
multibus in Templis diruunt Altaria, & sta-
tuas euertunt, ac pictas imagines ex muris &
miseris parietibus eradunt, in condibus ipsis
Idololatræ. Martinus Luthe, in caput lonæ 14.

DE CELIBATU

Sacerdotum.

Qui ad ministeria Ecclesiastica uocantur,
si afficiẽt Ecclesię calamitatibus, si
oneris sui magnitudinem animo metiẽ-
tur, si cogitabunt quam difficilis sit explicatio
dogmatum, & gubernatio Ecclesię, hæc

curæ ac miseriæ facile excutient eis cogitationes de coniugio. Philipp. Melanch. in postrema Locorum communium ædizione Cap. de castitate.

DE VOTIS ET delectu Ciborum.

DE seruandis uotis, & delectu ciborū hætenus satis cōuenerunt noui Euāgelij, noui Ministri, cuius rei nonnulli duas ponunt causas; alteram quod ut plurimū sunt Apostatæ; alteram quod iuxta Comicū, sine cerere & Bacho friget Venus.

Sunt qui se ipsos castrarunt, hoc est cū mariti esse possent, ultro sibi cælibatum delegerunt, idq; propter regnum cælorum, ut scilicet solius gloriæ Dei propagandæ inseruiant, & nulli peculialiter addicti, ministrent ad salutē omnibus, hoc est curent, quæ proprie domini sunt, ut ipsi se per omnia probēt, sancti corpore & spiritu, adhæreantq; ei absq; ulla distractione, id est, omnino specimen quoddam futuræ uitæ, & cælestis exhibeant. His demū bonum est, absq; coniuge uiuere, quia datum eis, id est, propter regnum cælorum, ita uiuūt, Talem se Paulus 1. Corin. 7. fuisse testatur: & ad similem ibi fœlicitatem alios quoq; hortatur, quo, minore sollicitudine eorum quæ in mundo sunt, Domino possint adhære, & mundo

mundo uere uti, tanquam non uterentur. Hęc
Bucerus in cap. Matth. 19.

DE MATRIMONIO.

Matrimonium Sacramentum dicitur.
Est namq; typus rei nobilissimæ &
sanctissimæ, hoc est, unionis humanæ
& diuinę naturę in Christo. Hinc inquit Pau-
lus: Quemadmodum uir & mulier duo quę-
dam unū sunt in carne una, ita Deus & homo
unus Christus, ita Christus et Ecclesia, unum
corpus, quod profecto magnum est Sacramē-
tum. Omnino itaq; res sancta est & sacra ma-
trimonium, si rite fuerit obseruatum: in cuius
typo significatur is, qui cum Deus esset, factus
est homo, qui cum in cœlis, habitauit in ho-
minibus, semet illis impartiens, cuius exem-
plo coniuges quoq; uiuant.

Aduertendum est hic, uel propter Dei hon-
orem, quam Sacrosanctam rem repræsentet
copulatio Viri & Mulieris, certe humanitatē
Christi Iesu seruatoris. A quo hoc priuilegiū
manauit, ne affectus carnis prorsus essent leta-
les. Hī enim in nobis extirpari non possunt
penitus, mortiferi tamen sunt, quoties extra
Matrimonium consummantur.

Quapropter coniuges dignitatem huius Sa-
cramenti perpendant uenerenturq;. Vxori
uir debitam beneuolentiam reddat, similiter et

D v uxor

uxor uiro, uideantq; ne propter importunas
concupiscentias affectus humanus fiat beluis-
nus et irrationalis. M. Lutherus Tomo. 1.
Concione de coniugio.

DE PURGATORIO.

M. Luthe-
rus in Re-
solutioni-
bus Con-
clu. 15.

Mihi certissimum est, Purgatorium esse.
Nec tultum me mouet, quid blateret
Heretici, quando iam mille & plus cē-
tum anni sunt, quod Beatus Augustinus in
suarum confessionum lib. 9. pro matre, et pa-
tre suo orat, & orandum petit. Et eadem sana
eta mater eis moriens (ut ibi scribit) memo-
riam sui optauerit ad altare Domini. Sed & à
B. Ambrosio id factum narrat. Quod si etiā
tempore Apostolorum non fuisset purgato-
rium (ut superbit fastidiosus Pighardus) num-
quid ideo credendum est Hæretico, uix quina-
quaginta annos nuper nato, & fidem tot secula-
rum falsam fuisse contendendum: maxime
cum ipse nihil aliud faciat, quam quod dicit,
non credo, & sic probauit omnia sua, & im-
probauit omnia nostra, quasi non & lignum
& lapis non credant.

M. Zuino-
glius Ar-
ticulo
Sexagesi-
mo.

Si quis pro mortuis sollicitus, apud Deum
gratiam eis implorat aut precatur, non dam-
no. Sed tempus definire de hoc & propter
questum mentiri, non humanum est, sed
Diabolicum.

Purgatorium esse credendum est firmiter et
ego

ego certo scio quod miseræ animæ ineffabiles in illo patiuntur pœnas, & quod tenemur & debemus illis subuenire, orando, ieiunando, eleemosynas dando & alijs quibus possumus modis. &c.

Luth. in
delectatione
Articulorum.

DE HÆRETICIS

& Schismaticis.

Synagoge Antichristi, & conuenticula hæreticorum hominum, hanc notam propriam habent, ut aliqua contra uerbum et institutum Domini in doctrinam usumque Sacramentorum, uel disciplinam sibi deligant (unde et nomen *ἐκχέστωρ* uenit) & pertinaciter tueantur. Seccessiones autem schismaticorum sunt cætus illorum, qui quidem eandem doctrinam, Sacramentorum dispensationem, & disciplinam usurpant, sed communionem in his cum alijs Ecclesijs, eadem pie obseruantibus, abscedunt, easque temere, tanquam alienas à Christo condemnant. M. Bucerus contra Latomum de Ecclesia & eius autoritate.

M. Bucerus

M. Luth.

Nemo unquam peruersum hominem, uerbis aut sapientia uicit: nec fidei causam suis uiribus ullus unquam defendit, ut in omnibus hæreticis monstratum est, quando nec Apostoli, nec Prophetæ neque adeo ipse Christus suos hypocritas potuit superare, cum impij etiam uicti, uicti esse nolint. M. Luth. in Psal. 16. Hoc uidimus et uidemus in omnibus hæreticis obtigisse, ut primis eadem hominibus, placuerint, sed postea dissipata

sunt ossa eorum, confusi sunt, quoniam Deus spreuit eos. M. Luth. in Psal. 5.

Necq; unquã ulli Hæretici uicti sunt, uì aut astu; sed mutua dissentione sicut inter Sichimios, & in nostro Testamento inter Arianos, Donatistas, Pelagianos. Sed & Iudæi nouissima uastitate perierunt dissentione. Ita ut Hilarius Sanctus uir gloriatur in libro de Trinitate bellum Hæreticorum esse pacem Ecclesiæ. M. in Psal. 5.

V. Obsopæus. Periculosa res est, & quæ cuiq; contentioso uehementer perpendenda est, id genus opinionis semel animo conceptum proponere & defendendum suscipere, quod etiam cõuicti, peruerso carnis pudore illud relinquere non possumus. Hoc omnibus usu uenisse Hæreticis nemo negare potest. Supra modum enim graue est cani, opinionis & erroris tantopere affertur, palinodiam canere, aut à priori sententia discedere: qua re uereamur, ne nostra imminuatur apud homines opinio, aut existimatio, adeo ut citius ueritati, ipsiq; Christo iniuriam fieri patiantur, quam opinionem nostram improbari. Vincentius Obsopæus in præfatione Sermonum Lutheri de Eucha.

H. Buloing. Hæreticorum ingenium est, scindere Ecclesiam, separare, & sibi asseclas facere, gregi non parcere, discordias seminare, peruersa docere, post se homines trahere, partes, sectas, & factiones

stones instituere, propriam constituere Ecclesia &c. H. Bullingerus Tracta. 6. in Anabap.

Peculiare siquidem hoc, & Priscis, & nostri seculi Hæreticis esse uide mus, omnem eruditionem ueram damnare, nec id quidem abs re. Vident enim quo mentes hominum ad ueri cognitionem sint instructiores, hoc minus ualere ipsorum imposturam &c. M. Bucerus in præfa. ad Roma. M. Buce.

Quamuis plantentur Hæreses, & non nihil floreant, tamen non ferunt fructum. M. Luth. M. Luth.
the. in cap. Ionæ. 3.

Sunt quos rerū oblectat nouitas, sunt quos gloria uexat inanis, qui scilicet nouam aliquā lucem Orbi primum intulisse uideri uolunt, aut certe uidisse aliquid quod ante ipsos uiderit nullus &c. H. Bulingerus in Asser. Orthodox. utriusq; Naturæ in Christo. H. Bul.

DE BONIS EC- clesiasticis.

MAgistratus hodie in Euangelio quaerit Dispensationem, utinam non directionem opum Ecclesiasticarum. Concionatores quoq; ipsi Euangelij prædicatione uenantur honores, opes, uulgi fauorem & gloriam huius seculi. Ac promiscua plebs, sperat se in libertate Euangelica reperiturum, quod

quod decimas & census nullo iure diuino peti
dat. H. Bullin. in cap. Matth. 20.

Sane si Magistratus bona Ecclesiastica non
legittime, & ita ut instituta sunt, sancte ad mi-
nisterij uerbi, pauperū, publicarumq; calami-
tatum subleuationem sustentationemq; usur-
pauerint aut dispensarint: si illa conuerterint
in usus uel priuatos uel prophanos, si neglexe-
rint studia, si non curarint pauperes, si res
suas & suum Compendium quæsierint, non
modo Iudæ similes erunt, sed omnibus Epis-
copis, Pfaffis & Monachis consceleriores.
Multi enim ex his per ignorantiam peccarūt:
illi uero uidentes quā male cesserit his aurum
Tolosanum, nihilominus contra propriam
cōscientiā pergunt sese sacrilegio polluere, nō
ignorantes quanta hinc ipsos maneat tormē-
ta. Et sub finem. Admoneo ergo omnes qui-
bus commissa est dispensatio Ecclesiasticarū
facultatum, ut pietatis & æquitatis memores,
boni & fideles sint dispēfatores, malinq; imi-
tatores esse Stephani fidelis Diaconi, quam
Iudæ proditoris perfidissimi. H. Bullinge. in
cap. Matth. 26.

Nunc confusa sunt omnia: rapiunt ab Ecc-
lesijs, quicunq; possunt, alij sub falsis Titulis,
Ecclesiasticorum hominum, alij sine Titulis
Reuocetur ergo in his tandem Ius Ecclesiæ:
animaduertatur in sacrilegos, quicunq; tandē
illi sunt, Habeant Ecclesiæ sua bona sacrosan-
cta,

Et, sed ut seruiant soli Religioni, soli pietati,
sicut Deus ipse & S. Patres constituerunt.
Huic necessariæ restitutioni rerum Ecclesiasti-
carum, quicumque sese non impenderit
omnino, hos ego nunquam agnoscam
in nostro grege. M. Bucerus
aduersus Latomum.

Pag. 254.

F. IOAN. HOFFMEI-
sterus *A. has gemas in ædificationem
Ecclesiæ, et confusionem hostium
Ecclesiæ diligenter ex Lu-
theranorum et Zwin-
glianorum scriptis
collegit.*

EXCVDEBAT INGOLSTADII,
Alexander Vueiffenborn.

5154781

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

M. HOFFMANN
Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

NOV 22 1881
Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.